

ארגון חזבאללה מרחיב את שירותיו הבנקאיים על רקע הלחצים, שארה"ב מפעילה על מערכת הבנקאות הלבנונית

16 בנובמבר 2020

עיקרי תמונת המצב

◀ ארגון חזבאללה מקיים בקרב בני העדה השיעית בלבנון מערכת נרחבת של מוסדות חברתיים העוסקים בבריאות, חינוך, כספים, רווחה ותקשורת. מוסדות אלו משמשים מעטפת תומכת לתשתית הצבאית של הארגון, כמו גם אמצעי להפצת האידיאולוגיה של חזבאללה ולחיזוק מעמדו בקרב העדה השיעית ובזירה הפנים-לבנונית. מוסדות אלו מעניקים לבני העדה השיעית שירותים, שהינם בעלי אופי ממלכתי, תוך ניצול חולשתו של הממשל הלבנוני. בכך מאפשרים המוסדות הללו לחזבאללה לקיים בחלקים נרחבים בלבנון בהם מתגוררת אוכלוסייה שיעית "מדינה בתוך מדינה" ולמקם בקרב תושביה את התשתית הצבאית שלו.

◀ אחד המוסדות החברתיים החשובים הוא אגודת אלקרצ' אלחסן (מילולית: הלוואה בעין יפה¹) הכפופה למועצה המבצעית של חזבאללה. האגודה עוסקת בפעילות סמי-בנקאית, שעיקרה מתן הלוואות והפעלת קרנות קהילתיות של ערבות הדדית על פי כללי ההלכה האסלאמית (האוסרת על לקיחת ריבית). התמחותה של האגודה הינה מתן הלוואות בסכומים קטנים יחסית לבני האוכלוסייה השיעית (מיליון צרכי היום יום, פירעון חובות, תשלום על מגורים, אשפוז, לימודים, נישואים וריהוט הבית). פעילות האגודה זוכה לפופולריות והיא נפוצה בקרב ציבור תומכי חזבאללה, ובקרב בני העדה השיעית בכלל. כמו ארגונים חברתיים אחרים גם האגודה תומכת בתשתית הצבאית של חזבאללה ומסייעת להפצת המסרים האידיאולוגיים של הארגון.

¹ ראו פרסום מרכז המידע מה-23 במאי 2019: "המוסדות החברתיים-כלכליים של חזבאללה: אגודת אלקרצ' אלחסן, מוסד סמי-בנקאי העוסק במתן הלוואות ללא ריבית, בעיקר לבני העדה השיעית". הבסיס ההלכתי לקיומה של האגודה הינו המונח "אלקרצ' אלחסן", המופיע פעמים רבות בקוראן. משמעותו המילולית של מונח זה היא "הלוואה בעין יפה", קרי- הענקת מימון ע"י המאמינים לתכלית נאצלת כגון ג'האד או צדקה. תמורת זאת מובטח למאמינים שכר גבוה יותר בעתיד. המשמעות האסלאמית המודרנית של המונח "אלקרצ' אלחסן" היא הענקת סכום מסוים כהלוואה והחזרת אותו הסכום בדיוק, קרי - הלוואה ללא ריבית. אגודת אלקרצ' אלחסן מקפידה על עקרון זה לאור האיסור החמור באסלאם על לקיחת ריבית, אולם היא מוצאת דרכים יצירתיות אחרות לממן את פעילותה ולהערכתנו אף להרוויח ממנה.

תמונות מאחד הסניפים של אגודת אלקרצ' אלחסן, מתוך כתבת ערוץ "אלג'דיד" שנעשתה על פעילות האגודה. מימין ניתן לראות ברקע כרזת פרסום של "פרויקט לצידוד איש ג'האד" של רשות הסיוע להתנגדות האסלאמית². משמאל ניתן לראות את תמונותיהם של מנהיג איראן עלי אלח'אמנאי ושל מפקד כח קדס קאסם סלימאני באותו הסניף (עמוד הפייסבוק של אלקרצ' אלחסן, 3 ביוני 2020)

◀ **בשנים האחרונות התגברו הלחצים האמריקאים על מערכת הבנקאות הלבנונית במטרה למנוע שיתוף פעולה בינה לבין חזבאללה.** במסגרת זאת הפעילו האמריקאים סנקציות על בנקים לבנונים, שמצידם חסמו חשבונות של גופים ואישים בחזבאללה. חזבאללה הגיב בקמפיין תעמולה שגינה את התנהלות הבנקים, ושלווה במסרי אזהרה אלימים ב"נוסח הלבנוני". נראה כי על רקע העדר תוצאות מעשיות מקמפיין זה החליט חזבאללה לאמץ דרך פעולה מעשית יותר, שעיקרה הרחבת השירותים הסמי-הבנקאיים של אגודת אלקרצ' אלחסן, במטרה להפוך אותה לבנק לבנוני לכל דבר.

החל מסוף אוקטובר 2020 החלה אגודת אלקרצ' אלחסן להציע שורה של שירותים חדשים: האגודה הציבה כספומטים בשלושת סניפיה בפרבר הדרומי השיעי של ביירות ובהמשך בכוונתה להציב כספומטים בכל סניפיה; האגודה הציעה קנייה ומכירה של זהב תמורת דולרים, ובכך היא מתקרבת גם לתחום החלפנות; כמו כן החלה האגודה להעניק שירות של אחסון זהב תמורת אגרה נמוכה, על רקע חוסר ביטחון אישי והתגברות הפשיעה בדרום לבנון ובבקאע. זאת ועוד, בשנה האחרונה, שהתאפיינה במשברים פוליטיים, כלכליים ורפואיים (התפשטות נרחבת של נגיף הקורונה) הקפידה אגודת אלקרצ' אלחסן לשמור על איכות גבוהה של שירותיה בהשוואה לבנקים: סניפי האגודה נותרו פתוחים גם במהלך המחאות, האגודה הקלה על לווים שנקלעו לקשיים, נמנעה מעיקול כספים (בניגוד לבנקים הלבנוניים) וספגה עלויות אבטחה כתוצאה מהשארת הסניפים פתוחים במהלך המצב הביטחוני המעורער.

² ראו מסמך מרכז המידע מה-11 בפברואר 2019: "חזבאללה השיק לאחרונה קמפיין גיוס תרומות לצרכים צבאיים המתבצע באמצעות 'רשות הסיוע להתנגדות האסלאמית', מוסד מרכז של הארגון לגיוס כספים".

הכספומטים החדשים שהוצבו בסניפי אגודת אלקרצ' אלחסן
(אתר צור פרס, 7 בנובמבר 2020)

◀ עידוד להוצאת כספים מהבנקים הלבנונים ולהפקדתם באגודת אלקרצ' אלחסן ניתן למצוא בנאומו האחרון של מנהיג חזבאללה חסן נצראללה לרגל יום השיד (11 בנובמבר 2020). חסן נצראללה טען **שפעיליו ותומכי הארגון שהוציאו את פקדונותיהם מהבנקים, הצליחו לשמור על כספם בעת משבר הבנקאות הנוכחי, כאשר שהבנקים טענו שהם אינם מסוגלים לשלם דולרים למפקדיהם. לדברי נצראללה הכספים שהוצאו מהבנקים "או שנמצאים עכשיו בבתים [קרי-בתיהם של פעילי חזבאללה, שהוטלו עליהם סנקציות]; או [שהם] שמו אותם בכל מיני מקומות, למשל במוסד אלקרצ' אלחסן".** לטענת נצראללה אותם המפקידים אשר השאירו את כספם בבנקים, והיו מרוצים מכך שהם אינם נמצאים ברשימת הטרור [של ארה"ב], "עכשיו הכספים וההפקדות שלהם [נמצאים] בסכנה". למתן תימוכין לדבריו השתמש נצראללה מספר פעמים בפסוק מהקוראן [2:216]: "יש אשר תמאסו בדבר-מה, אף כי טוב הוא לכם", קרי- מעז יצא מתוק.

מזכ"ל חזבאללה סיד חסן נצראללה במהלך נאומו ביום השיד: עידוד הוצאת כספים מהבנקים הלבנוניים
(ערוץ אלמנאר, 11 בנובמבר 2020)

המתחים בין חזבאללה לבין מערכת הבנקאות הלבנונית

◀ בשנים האחרונות התגברו הלחצים האמריקאים על מערכת הבנקאות הלבנונית במטרה **למנוע שיתוף פעולה בינם לבין חזבאללה**. במסגרת זאת הוטלו סנקציות על בנקים לבנונים, אשר איפשרו פעילות פיננסית של חזבאללה באמצעותם. ברקע הלחצים הללו עומד החוק למניעת מימון בינלאומי של חזבאללה, שאושר

בסנאט ונחתם ע"י ארה"ב בדצמבר 2015 (Hizballah international financing prevention Act of)
 "2015). **בעקבותיו הוכנסו לרשימת הסנקציות עסקים, חברות, אגודות ואישים בלבנון המזוהים עם חזבאללה.**

◀ במסגרת יישום החוק הטיל משרד האוצר האמריקאי, בין השאר סנקציות **על בנק לבנוני בשם "ג'מאל טראסט בנק" (JAMMAL TRUST BANK S.A.L)** ועל החברות השייכות לו, בטענה שהבנק אפשר **פעילות פיננסית של חזבאללה**. בין היתר, טען הממשל האמריקני שארגונים ששייכים למוסד **השהיד**³ של חזבאללה ניהלו עד שנת 2018 חשבונות בבנק זה. **בעקבות הטלת הסנקציות**, החל בנק לבנון בהליכים לסגירת כל חשבון חשוד, **שהתנהל בבנק**. במהלך ספטמבר 2019, **הודיע הבנק שהוא נאלץ להיסגר בעקבות הסנקציות שהטילה עליו שארה"ב** (סוכנות הידיעות רויטרס, 29 באוגוסט 2019; ערוץ אלערביה, 1 בספטמבר 2019; העיתון INDEPENDENT בערבית, 19 בספטמבר 2019).

הלוגו של ג'מאל טראסט בנק, שנסגר בשל הסנקציות האמריקאיות (אתר "ח'ברנא", 31 באוגוסט 2019)

◀ **הסנקציות האמריקאיות עוררו מתחים בין ארגון חזבאללה לבין מערכת הבנקאות הלבנונית**. שכן כדי למנוע פגיעה במערכת הבנקאות הלבנונית חסם הבנק המרכזי (יוני 2016) חשבונות של גופים ואנשים המזוהים עם חזבאללה (אף כי לא באופן הרמטי). **חזבאללה הגיב על כך בקמפיין תעמולה שגינה את ההתנהגות "חסרת האחריות והתוקפנית" של הבנקים הלבנונים**, המהווה לטענתו פגיעה בריבונות הלבנונית, והורסת את הכלכלה ואת מערכת הבנקאות בלבנון. חזבאללה גם טען, כי הלחצים שמפעילה ארה"ב לא ישפיעו עליו **משום שממילא כל תקציבו מגיע מאיראן**⁴, וכי אין לפעיליו **כסף בחו"ל**⁵ במקביל שיגרה חזבאללה למערכת הבנקאות הלבנונית **מסר אלים ב"נוסח לבנוני"** שנועד להזהיר אותה על הצפוי לה אם תמשיך להיכנע ללחצים האמריקאים⁶.

³ ראו מסמך מרכז המידע מה-14 במרץ 2019: "מוסד השהיד של חזבאללה: מטרתו, אופן התנהלותו ודרכי מימונו".
⁴ ראו פרסום מרכז המידע מה-10 ביולי 2016: "משמעות דברי חסן נצראללה כי חזבאללה מקבל את מלוא תקציבו ישירות מאיראן, ובכלל זה אמצעי לחימה ומשכורות לפעילים".
⁵ טיעון הועלה ע"י חסן נצראללה בנאומו ביום השהיד (11 בנובמבר 2020): "... בנוגע לחזבאללה-תעשו איזה סנקציות שאתם רוצים. זה לא מעלה ולא מוריד... **בפועל אין לנו כסף בבנקים בחו"ל, אנחנו לא נוסעים לביקורים ולנסיעות תיירותיות ולימודים בחו"ל...**".

⁶ **יומיים לאחר חסימת חשבונות הבנק המזוהים עם חזבאללה בשנת 2016 קיבלה מערכת הבנקאות הלבנונית מסר אלים "בנוסח לבנוני" על הצפוי לה אם תמשיך להיכנע ללחצים אמריקאים**. ב-12 ביוני 2016 התפוצץ מטען נפץ בקרבת **בנק לבנון ואלמהג'ר (BLOM BANK)**. שני אנשים נפצעו ונזק לבניין. נמסר כי בנק לבנון ואלמהג'ר הינו

הרחבת שירותיה הבנקאיים של אגודת אלקרצ' אלחסן

בראייה לאחור, נראה כי חזבאללה הבין שהאפקטיביות של הקמפיין התעמולתי והמסרים האלימים נגד הבנקים הינה מוגבלת, ועל רקע זה יתכן כי בחן חלופות אחרות בכל הנוגע לאופן התמודדותו עם הלחצים האמריקאים⁷. בסופו של דבר החליט חזבאללה **לאמץ חלופה מעשית שעיקרה הרחבת השירותים הבנקאיים של אגודת אלקרצ' אלחסן, גוף סמי-בנקאי הנמצא ממילא בשליטת חזבאללה, במטרה להפוך אותו לבנק לבנוני לכל דבר.**

ייתכן כי תחושת הדחיפות של חזבאללה בדבר הצורך למתן מענה לאתגר הסנקציות האמריקאיות גברה בעקבות פרסום בתקשורת הערבית לפיו חברי קונגרס אמריקניים פועלים לגיבוש הצעת חוק לבידוד האזורים השייכים לסביבה החברתית של חזבאללה (קרי, האזורים השיעים) מהמערכת הבנקאית הלבנונית. הכוונה היא לחלק את לבנון לאזורים, לסגור סניפים של בנקים לבנונים הפועלים באזורים הללו ובהמשך להטיל סנקציות על בנקים שימשיכו להפעיל סניפים באזורים שמבחינת ארה"ב, נחשבים לכאלה הנשלטים ע"י חזבאללה. עם זאת, דווח כי גיבוש החוק עודנו נמצא בשלב ראשוני וכלל לא בטוח, שהוא אכן יועלה לאישור (ערוץ "אלערביה", 8 באוקטובר 2020).

מכל מקום, החל מהשבוע האחרון של אוקטובר 2020 החלה אגודת אלקרצ' אלחסן להרחיב שירותיה. האגודה החלה להציע שלושה שירותים חדשים, שיש בהם כדי לקדם הפיכתו לבנק לבנוני לכל דבר:

◆ **הצבת כספומטים.** האגודה הציבה כספומטים בשלושה סניפים בצ'אחיה, הפרבר הדרומי השיעי של ביירות (אלרויס, אלמריג'ה ובאר' אלעבד). ובהמשך השאיפה היא להציב מכשירים כאלה בכל הסניפים. כפועל יוצא מכך החלה האגודה לחלק כרטיסי כספומט למנויים, אשר מאפשרים בין היתר משיכת דולרים במזומן לאילו שיש להם חשבון דולרים באגודה (אתר יא צור, 7 בנובמבר 2020; חשבון הטוויטר של מחמד סמאחה (עובד ברשת תחנות הדלק אלמאנה של מוסד השייד), 7 בנובמבר 2020).

חזבאללה בעקבות

קשים לקבלת רישוי
בנק בלבנון.

גור ע

עשית.
מספר
הטב

אחד הבנקים הראשונים
הסנקציות של ארה"ב
7 החלופה להקמת בנק
להקמת בנק לבנוני חד
חזבאללה יימצא "על הכ

**הכספומטים החדשים בסניפי אגודת אלקרצ' אלחסן בצ' אחיה
(אתר צור פרס, 7 בנובמבר 2020)**

◆ **קנייה ומכירה של זהב תמורת דולרים:** לנוכח התמורות החדות בשער ההמרה, ובשל והמחסור שנוצר מדי פעם בדולרים, מציעה האגודה **לקנות זהב תמורת דולרים במזומן וכן למכור מטילי זהב ומטבעות זהב תמורת דולרים** (עמוד הפייסבוק של אלקרצ' אלחסן, 29 באוקטובר 2020). באמצעות מהלך זה, מתקרבת האגודה לראשונה לתחום החלפנות, אשר ממנו הקפידה עד לאחרונה להדיר את רגליה (אתר צדא צור, 1 בדצמבר 2019).

**כרזות פרסום של השירותים החדשים: מימין אחסון זהב, משמאל החלפת זהב בדולר
(עמוד הפייסבוק של אלקרצ' אלחסן, 23 ו-29 באוקטובר 2020)**

◆ **אחסון זהב:** המדובר באחסון בלבד, לא במשכון הזהב כערבות להלוואה. השירות מאפשר **אחסון זהב במקום בטוח**, לפרק זמן מוגדר, שיוסכם בין הלקוח לאגודה. **האחסון יתבצע תמורת אגרה נמוכה שנועדה לכסות עלויות של אבטחה וביטוח** (עמוד הפייסבוק של אלקרצ' אלחסן, 23 באוקטובר 2020). הרקע האפשרי למתן שירות חדש זה הינן **טענות על תחושת חוסר ביטחון אישי גוברת והולכת בדרום לבנון ובבקאע, בעקבות התגברות הפשיעה החל מאמצע ספטמבר 2020 וכן גל פריצות בכל רחבי לבנון ופריחת שוק הכספות, האזעקה ומצלמות האבטחה החל מאמצע אוקטובר 2020** (אתר ג'נוביה, 10 בספטמבר ו-28 באוקטובר 2020; העיתון אלאח' באר, 16 באוקטובר 2020).

הרחבת השירותים הבנקאיים של אגודת אלקרצ' אלחסן מהווה **צעד נוסף בחיזוק המוסדות החברתיים והכלכליים של חזבאללה במסגרת "המדינה בתוך מדינה"** שהיא מטפחת בקרב האזורים שבהם מתגוררת האוכלוסייה השיעית. הקמת בנק מקומי שישרת בעיקר את האוכלוסייה השיעית **עולה בקנה אחד עם תפיסה של כלכלה אוטרקית, שנצראללה נתן לה ביטוי בהתבטאויותיו**⁸. צעד זה משתלב גם בתפיסה האיראנית בדבר הסתמכות על המשאבים הפנימיים של איראן, כדרך להתמודדות עם הסנקציות האמריקאיות (מה שמכונה ע"י האיראנים "כלכלת ההתנגדות")⁹.

שיפור האיכות של שירותי אגודת אלקרצ' אלחסן

◀ בשנה האחרונה מתקיים בלבנון גל מחאות נרחב בעקבות השחיתות הנרחבת והמשבר הכלכלי המחריף. המחאות התבטאו בהפגנות המוניות, אשר קראו להפלת האליטות השולטות **מכל העדות**, ובכלל זה גם העדה השיעית. מוקדי ההפגנות היו בבירות והתפשטו לערים ולעיירות ברחבי לבנון, הגם שבאזורים השיעים הן היו בעצימות נמוכה יחסית לאזורים הסונים והנוצרים. במהלך המחאות האשימו המפגינים במפורש גם את חזבאללה באחריות למשבר הכלכלי והחברתי. אחד **המוסדות של חזבאללה שספגו ביקורת היתה אגודת אלקרצ' אלחסן**, לגביה נטען כי היא **מחייבת את מי שלקחו ממנה הלוואות, להחזיר אותן בדולרים למרות התמורות החדות שחלו בשעה ההמרה** (ראה למשל אתר ג'נוביה, 11 בינואר 2020).

מפגינים בבירות "תולים" את דמותו של מזכ"ל חזבאללה, סיד חסן נצראללה (אתר אלח'ליג' פוסט, 8 באוגוסט 2020)

◀ בתגובה להאשמות נגדה פרסמה אגודת אלקרצ' אלחסן הבהרות, שבהם טענה, כי **איכות פעולותיה במהלך המחאות היתה גבוהה יותר מאשר השירותים שהעניקה המערכת הבנקאית הלבנונית. להלן**

⁸ בנאום ב-7 ביולי 2020 קרא נצראללה ל"ג'האד חקלאי ותעשייתי", מתוך שאיפה להפוך את כלכלת לבנון (למעשה את "המדינה בתוך מדינה", שחזבאללה מקים) לכלכלת ייצור. כיישום לקריאה זאת קידם חזבאללה בחודשים האחרונים פרויקטים רבים **לעידוד חקלאות ותעשייה מקומיים** (חלוקת שתילים, הדרכה, מתן הלוואות לעסקים קטנים). זאת בנוסף לקריאתו לפתיחת כלכלת לבנון להשפעה שאינה מערבית (סין, איראן, רוסיה).

⁹ **מתוך נאום מנהיג איראן עלי אלח'אמנאי ב-20 במרץ 2020, לכבוד ראש השנה האיראני:** "אם נצליח לייעל את הייצור, הבעיות הכלכליות תסתיימנה בוודאות ואז החרם הזה ייצא לטובתנו. החרם הועיל לנו בכך, שהוא **עודד אותנו לחשוב בהספקת צרכי הארץ במסגרת המשאבים הפנימיים, וזה אוצר גדול מאוד**. אם כן, אנו עדיין זקוקים לייצור. סיסמת השנה הזאת היא 'זינוק בייצור'" (חשבון הטוויטר של האמאם אלח'אמנאי בערבית, 8 בפברואר ו-20 במרץ 2020).

עיקרי הטיעונים של האגודה (עמוד הפייסבוק של אלקרצ' אלחסן, 18 באוקטובר 2019; אתר צדא צור, 1 בדצמבר 2019; אתר החדשות המקומי של העיירה אלסכסכיה, 27 בפברואר 2020):

◆ בניגוד לבנקים הלבנוניים, שסגרו את סניפיהם למשך שבועיים בעקבות תחילת גל המחאות, **סניפי האגודה נותרו פתוחים** (למעט מקרה נקודתי אחד, שבו המצב הביטחוני לא אפשר את המשך פעילותם).

◆ בניגוד לבנקים הלבנוניים, שחייבו את הלווים בריבית על איחור בהחזר בגלל ההחלטה שלהם לסגור את סניפיהם לשבועיים, **האגודה בחרה להקל על הלווים שנקלעו לקשיים בעקבות המצב ואפשרה להם לפרוס את החזרים לתשלומים קטנים יותר.**

◆ בניגוד לבנקים הלבנוניים, שעיקלו כספים של מפקידים והטילו הגבלת משיכה של עד 1000 דולר, **האגודה לא הקפיאה אף חשבון ולא קבעה שום מכסה למשיכה או להפקדה.**

◆ האגודה נכללת ברשימת הסנקציות האמריקניות זה שנים ולכן היא **רוכשת דולרים מהשוק החופשי ולא ממערכת הבנקאות הלבנונית.**

◆ בניגוד לטענות על **מכירת זהב, שמשכנו לוויים כערבות להלוואה שלקחו**, האגודה טענה שהדבר נעשה **במקרים נקודתיים, בהתאם לחוזה בין הלווה לאגודה ובהסכמת הלווה.**

◆ האגודה רמזה כי **ספגה בעצמה עלויות אבטחה גבוהות יותר. זאת כתוצאה מהשארית הסניפים פתוחים** למרות המצב הביטחוני **וכתוצאה מהתעקשותה להמשיך להעביר זהב ממושכן בין הסניפים למרות חסימת הכבישים הנרחבת במסגרת המחאה**, כדי שאף אחד מהלווים לא יקופח.

במקביל להתמודדות עם המחאה, פרסמה האגודה (כמדי שנה) את נתוני הפעילות שלה **לשנת 2019**. מהנתונים עולה כי **לאגודה 31 סניפים** (כלומר, לא נפתחו סניפים חדשים מאז אמצע 2019) וכי **האגודה נתנה במהלך שנת 2019 200,000 הלוואות בסכום כולל של 480 מיליון דולר** (עמוד הפייסבוק של אלקרצ' אלחסן, 13 בפברואר ו-10 במרץ 2020). מנתונים אלה עולה כי **נמשכה המגמה של גידול מתון בפעילות האגודה מאז תחילת שנות האלפיים**. הרחבת השירותים הבנקאיים, ושיפור התחרותיות לעומת בנקים לבנוניים אחרים, **עשויים להאיץ את קצב הגידול בנפח הפעילות של האגודה בשנים הקרובות.**

פעילות אגודת אלקרצ' אלחסן במהלך התפשטות נגיף הקורונה

◀ עם תחילת התפשטות מגפת הקורונה בלבנון, **ניסתה אגודת אלקרצ' אלחסן להמשיך בשגרה ולהשאיר את הסניפים פתוחים כרגיל**. בהמשך **צומצמו מעט ימי הפעילות** והסניפים אף **נסגרו מדי פעם, בהתאם לסגרים שהטילה ממשלת לבנון** (עמוד הפייסבוק של אלקרצ' אלחסן, 12 ו-26 במרץ ו-13 במאי 2020).

◀ במסגרת תכנית חזבאללה למאבק בנגיף הקורונה, עליה הכריז ראש המועצה המבצעת ב-25 במרץ 2020¹⁰, פתחו "וועדות שיתוף הפעולה והערבות החברתית" של אגודת אלקרצ' אלחסן חשבון ייעודי לקבלת תרומות עבור משפחות נזקקות, שפרנסתן נפגעה כתוצאה מהתפשטות הנגיף (עמוד הפייסבוק של אלקרצ' אלחסן, 26 במרץ 2020). בנוסף, הנהיגה האגודה הקלות נוספות ללווים ובין היתר, אפשרה המשך שימוש בחשבון באגודה גם למי שכבר סיים להחזיר את ההלוואה שלקח (עמוד הפייסבוק של אלקרצ' אלחסן, 3 ביוני 2020).

מימין: צפי אלדין במהלך הראיון בו הכריז על תכנית חזבאללה למאבק בנגיף קורונה. משמאל: שער התכנית, המכונה "תכנית חזבאללה לבלימת נגיף הקורונה: התנגדות חברתית למען מולדת נקיה ממגפת הקורונה" (ערוץ "אלמנאר", 25 במרץ 2020)

¹⁰ ראו מסמך מרכז המידע מה-2 באפריל 2020: "התמודדות חזבאללה עם נגיף הקורונה: מקרה מבחן להתנהלות "המדינה בתוך מדינה", שהקים חזבאללה בקרב האוכלוסייה השיעית בלבנון".